

ROLUL ARTELOR INDUSTRIALE LA ÎNCEPUTUL SECOLULUI AL XX-LEA

Mihaela Varga

Entuziasmul față de artele industriale care caracterizează a doua parte a secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, precum și creșterea spectaculoasă a producției în acest domeniu, au mai multe explicații. Nu numai progresul tehnic a dus la dezvoltarea lor. Mizeria dickensiană a capitalismului i-a preocupat nu numai pe criticii sistemului, ci și pe responsabilii politici ai lumii de atunci. Se puneau două probleme aparent opuse: absorbția forței de muncă determinată de decăderea meșteșugurilor artistice și conservarea meșteșugurilor artistice aflate în decădere tocmai datorită manoperei laborioase și scumpe. Un răspuns comun la aceste două probleme a fost accentul pus pe dezvoltarea artelor industriale. Măsurile de sprijinire care s-au luat de statele dezvoltate în acest dublu scop au dus în ultimele decenii din secolul al XIX-lea la o creștere a producției care depășea posibilitățile de consum a țărilor producătoare. O criză de supraproducție în domeniu a fost evitată datorită facilităților apărute în transport, îndeosebi dezvoltarea în întreaga lume a căilor ferate și a transporturilor maritime, care au permis dezvoltarea unui masiv export al acestor produse. Analizând doar câteva din importurile românești, se poate observa atât dezvoltarea deosebită pe care o luaseră în unele țări producția artelor industriale, cât și specializările la care se ajunsese.¹

Astfel în 1905, dacă pe primul loc al importurilor din Germania se aflau în mod firesc mașinile de orice fel, în valoare

totală de 8,9 milioane lei aur, locul 25 îl ocupă faianța de toate categoriile în valoare de 840.268 lei, prin urmare acoperind aproape o zecime din valoarea mașinilor. Pe locul 35 sunt importurile de bijuteriile de aur sau platină în valoare de 540.072 lei pentru 200 de kilograme de astfel de bijuterii. Orfevrăria de aur, platină și vermeil ocupă locul 90 cu 149.200 lei reprezentând 124,3 kilograme. Aceasta înseamnă că pentru fiecare 13 lei cheltuiți pe mașini importate din Germania, se cheltuia un leu pentru bijuterii prețioase sau orfevrărie.

Din Franța, în același an se importă doar 15 kilograme de bijuterii de aur și platină – poziția 83, în valoare de 40.500 lei, de 13 ori mai puțin decât din Germania. Poziția 53 este ocupată de obiectele de sticlă sculptate, aurite sau nu, combinate sau nu cu alte materii, prin urmare sticlă de lux, înalt prelucrată, importându-se 16.272 kilograme în valoare de 78.220 lei, ilustrând dezvoltarea pe care o luase arta sticlei în această țară. Valoarea importurilor de sticlă este aproape dublă față de valoarea bijuteriilor importate, iar cantitatea de 16.272 de kilograme poate însemna cel puțin tot atâtea obiecte de sticlă, dacă considerăm că obiectele aveau în medie minimum un kilogram, o medie destul de mare pentru un obiect de sticlă din epocă. Putem aprecia că într-un singur an, 1905, au fost importate peste 16 mii de obiecte de sticlă franceză înalt prelucrate, ceea ce denotă imensul succes de care se bucurau aceste produse ale industriei de artă franceze.

Obiectele de aramă, alamă și bronz, cizelate și vernisate ocupă în importurile din Franța poziția 63 cu 5.432 kilograme în valoare de 65.184 lei. Deși Franța era renumită prin producția de înaltă calitate în domeniu, cantitatea este de trei ori mai mică decât cea a sticlei de artă importată, ilustrând mutația de gust în domeniu.

Se mai poate observa că dacă produsele manufacturate germane sunt de ordinul de sute de mii de lei, cele franțuzești sunt de ordinul a zeci de mii de lei. Singurele produse franceze care ating ordinul de sute de mii de lei sunt cărțile, cărțile broșate în valoare de 307.503 lei pentru 43.929 kg., poziția 13,

și poziția 40, cărțile cartonate sau legate, 111.005 lei pentru 16.713 kilograme. Ambele categorii de cărți nu ating însă jumătate din valoarea cheltuită pentru bijuteriile importate din Germania.

Cantitatea cea mai mare de bijuterii fine este însă importată din Austro-Ungaria de unde se importă 340 kilograme față de cele 200 importate din Germania. Importurile din alte țări sunt practic nesemnificative: din Elveția se importă 4 kilograme, din Rusia și din Turcia, țări cu tradiții în domeniu, doar 1 kilogram, respectiv 4 kilograme.

Spectaculoasă este specializarea Elveției, care exportă în România în același an 1905 ceasornice de argint sau alte materii în valoare de 862.960 - 53.935 piese, poziția 2, prin urmare mai mult decât întregul export de faianță al Germaniei. La acestea se adaugă cele 3.170 ceasornice și cronometre de aur în valoare de 634.000 lei. A șasea parte din suma cheltuită pentru importul de mașini-unelte germane se cheltuia pentru importul de ceasuri elvețiene.

Dacă se ia în considerare întreg importul de ceasuri de aur sau platină, decorate sau nu cu pietre prețioase, existând în această privință date unitare pentru perioada 1901- 1913, se ajunge la cifra de 67.802 de piese², dintre care peste 95 % sunt elvețiene. Pentru întreaga perioadă 1906 – 1913, când evaluarea vamală rămâne aceeași, de 100 de lei bucata, s-au importat 51.038 piese în valoare de 5.103.800 lei.

Se poate constata urmărind statistica că aceste importuri nu au făcut decât să crească de la trei mii și ceva de piese pentru perioada 1901 – 1905, la peste patru mii și cinci mii de piese în perioada 1906 – 1909 și la peste șapte sau opt mii în perioada 1910 – 1913.

Elveția mai avea o specialitate, care ocupa chiar un loc mai important decât ceasurile, dar din acele importuri este greu de presupus că a mai supraviețuit ceva. Se importau dantele elvețiene în valori care depășeau pe cele ale importurilor de ceasuri de orice fel.

Pe o curbă accentuat ascendentă sunt și importurile de

orfevrărie cu excepția orfevrăriei de aur, care în perioada 1900 – 1905 atinge valorile cele mai mari. În schimb se constată o creștere a preferințelor pentru orfevrăria de platină, chiar dacă valorile, așa cum este de așteptat, sunt destul de mici. Cea mai mică cantitate de orfevrărie de argint importată este în 1902 de 261 de kilograme, în rest cantitățile variind în jurul a 500 de kilograme pe an în primii cinci ani ai secolului, pentru ca ulterior ele să atingă 865 de kilograme în 1911. În total s-au importat 6.874 kilograme de orfevrărie de argint în primii treisprezece ani ai secolului, cantitățile cele mai mari provenind din Germania, urmată îndeaproape de Austro-Ungaria, pe locul trei situându-se Franța cu cantități de patru, șase ori mai mici. Mici cantități s-au mai importat din Anglia, Elveția, Belgia, Italia, Rusia și Turcia.³

La orfevrăria vermeil importul nu atinge jumătatea valorii celui de argint, fiind de 2.861 kilograme în treisprezece ani și se păstrează același clasament al importurilor.⁴

În ceea ce privește orfevrăria de aur, Germania păstrează locul I, dar pe locul doi se află Franța, urmată fiind de Austro-Ungaria. Între anii 1901 – 1913 se importă 571,4 kilograme, valorile variind între 123 kilograme în 1902 – probabil o comandă regală sau alta destul de însemnată și 6, 6 kilograme în 1908.

Orfevrăria de platină importată în cei treisprezece ani este de 41,5 de kilograme, Germania furnizând cantitățile cele mai însemnate.⁵

În toată această perioadă, Turcia excelează în exporturile de covoare în care nu va întâlni, cel puțin în România, vreo concurență reală.⁶ Până în 1905 există o categorie vamală denumită „covoare de lână pură în care intră și cele zise turcești“, evaluată la 8 lei kilogramul. După aceea apar două categorii, prima de „covoare orientale de peste 3 kilograme pe metrul pătrat“ și „covoare orientale de până la 3 kilograme pe metrul pătrat“. Primele sunt evaluate la 12 lei kilogramul, cea de-a doua categorie, deoarece are o lână mai ușoară, prin urmare și mai fină, la 20 lei kilogramul. Dacă evaluarea vamală a unui

ceas de aur după anul 1905 scade la jumătate și se poate remarca în general că valorile scad, în privința covoarelor, evaluarea crește.

În 1905, din 15.935 kilograme, 15.114 provin din Turcia, aproape 95 %. Se mai importă 430 kilograme din Bulgaria, 222 din Austro-Ungaria, 54 din Germania și 5 din Grecia, ultimele două fiind probabil importuri individuale, nu comerciale. În 1906 se importă 16.121 kilograme de covoare de peste 3 kg./mp. din Turcia, din totalul de 16.557 kg., adică 97 %. Se importă 285 de kilograme din Austro-Ungaria, iar din Anglia, Bulgaria și Germania provin cantități sub 100 de kilograme. La covoarele din lână mai fină, adică cele sub 3 kg./mp., importul este de două ori și jumătate mai mic, de 6368 kg. din care 4309 provin din Turcia, adică 67 %. Procentul este atât de mic deoarece 1.204 kilograme sunt importate din Anglia conform statisticii, dar acest import nu este sigur englez, întrucât o țară ca Ciprul era colonie engleză, iar Persia protectorat britanic, prin urmare covoarele puteau proveni tot din zona orientală.

În anii 1909 și 1910, lucrurile sunt cu mult mai clare din acest punct de vedere, deși apare în 1909 un import de 808 kilograme de covoare orientale mai grele din Olanda și unul de 247 kg. de covoare orientale mai fine din Germania, dar în rest Turcia domină cu autoritate la ambele categorii. Ceea ce se remarcă acum însă este faptul că se inversează raportul de import dintre cele două categorii. Se importă mult mai multe covoare fine, de până la trei kilograme per metrul pătrat. Astfel cele fine se importă în cantități de peste două ori mai mari în 1909 față de cele mai grele, de peste trei ori în 1910, ca să se ajungă la aproape de patru ori în 1912 și la aproape zece ori în 1913. Se constată astfel că cererea se orientează cu timpul spre covoarele fine, chiar dacă erau mai scumpe. Cantitatea importată de covoare fine crește spectaculos, de la 4.368 kilograme în 1906 la 50.427 în 1913, mai bine de zece ori, în timp ce cantitatea importată de covoare grele scade de la an de an, de la 16.557 kilograme în 1906, la 5.777 kg., deci

la aproape o treime.

Exprimând într-o manieră mai sugestivă datele statistice am putea spune că românii acelei perioade erau dispuși să cheltuiască mult mai mult pentru a-și împodobi din ce în ce mai mult casele cu covoare turcești, având grijă ca ele să fie dintre cele mai fine.

Italia, care nu beneficia de aportul puternic industrializat al nordului său aflat în stăpânire austro-ungară, făcea totuși față concurenței statelor puternic industrializate la câteva specialități. Una dintre ele o constituia categoria „busturi și statui de marmură într-un singur exemplar constituind obiecte de artă“, după cum suna titulatura folosită de vamă începând cu 1906, obiectele fiind scutite de vamă cu aprobarea ministerului de finanțe și evaluate pentru vămuire la 1 leu kilogramul. În 1906 din totalul de 5.403 kilograme, 3.104 proveneau din Italia, 922 din Austro-Ungaria, putând fi de fapt tot italiene, 620 din Franța și 557 din Germania. În 1908, din 7.525 kilograme, 3.585 provin din Italia și 3.905 din Austro-Ungaria, urmând Anglia cu 30 de kilograme și Franța cu 15, ultimele două cifre fiind atât de mici nu indică un export propriu-zis, ci probabil obiecte aduse individual sau comandate. În 1909, din totalul de 8.750 kilograme, 7.809 kilograme provin din Italia, 408 din Germania și 322 din Austro-Ungaria. În 1910 din 5.499 de kilograme, 2.375 provin din Italia, 2005 din Franța, 840 din Germania și 127 din Austro-Ungaria. În 1911 se importă 6.223 kilograme de busturi și statui de marmură din Italia, 3.140 din Austro-Ungaria și 1.123 din Franța din totalul de 10.588. În 1913, ultimul an normal în privința exporturilor, din 15.933 de kilograme, 3.345 provin din Italia, 9.859 din Germania, 2.103 din Austro-Ungaria și 626 din Franța. Este anul în care pentru prima oară producția germană în domeniu surclasează de trei ori producția italiană, importul din Italia neatingând niciodată cifra pe care a atins-o în 1913 importul de statui de marmură din Germania. Cu toată această ultimă cifră se poate face afirmația că Italia excela în producția de statui de marmură din care a exportat numai în România între 2.375 kilograme și 7.809

kilograme pe an. Se poate afirma de asemenea că importul de statui de marmură nu a făcut decât să crească ca valori absolute, trecându-se de la cifre de cinci mii și jumătate de kilograme, la 6, 7, aproape nouă mii și în cele din urmă la aproape 16 mii de kilograme, ceea ce nu făcea decât să stimuleze producția din țările respective și chiar să apară noi competitori cum a fost cazul Germaniei.

În total, între 1906 și 1913, ani pentru care avem date statistice unitare, s-au importat 81.747 kilograme sculptură în marmură, ceea ce la o medie de 50 de kilograme un obiect ar da 1.635 sculpturi de marmură.⁷

O altă specialitate italiană este cea a statuiilor din aramă și aliajele ei, inclusiv din bronz, desemnate și acestea în mod expres ca obiecte de artă în statistici și scutite de vamă cu aprobarea ministerului de finanțe, evaluate pentru vămuire la 30 de lei kilogramul. Cea mai mică cantitate importată din Italia este de 331 kilograme în 1913, când a fost depășită atât de Germania cu 1.218 kilograme, cât și de Franța cu 1.274 kilograme. Dar până atunci aportul celorlalte țări la exportul de statui de metal în România fusese neglijabil. În 1906, din Italia se importă 1.689 kilograme, față de 210 din Germania, 125 din Austro-Ungaria și 122 din Franța, prin urmare de zece ori mai multă sculptură italiană în metal. Anul 1908 este un an record în care se importă 25.286 kilograme din Italia, 1.697 din Franța și 833 din Germania. În 1909 se importă 7.809 kilograme din Italia, 408 din Germania, 322 din Austro-Ungaria și 211 din Franța. În 1910 apare un mic import din Elveția de 107 kilograme, 6.353 din Italia, 182 din Franța, 30 din Austro-Ungaria și 26 din Germania, iar în 1911 scade importul italian la 1.957, crește cel german la 562, cel austro-ungar la 237 și scade cel francez la 28 de kilograme. Se poate spune că a dominat importul italian de sculptură de metal considerate în epocă obiecte de artă, cu tendința de acaparare și a acestui domeniu de către Germania. Ceea ce nu se poate explica este însă faptul că dacă încă se mai găsesc în țară multe statui și statuete de metal de proveniență franceză sau germană de la

începutul secolului, cele italienești care ar fi trebuit să fie aproximativ de 15 ori mai numeroase nu mai sunt de găsit. În perioada 1906 – 1913, s-au importat în total 52.228 kilograme sculptură în aramă și aliajele sale, ceea ce ar însemna 1045 sculpturi la o medie de 50 de kilograme obiectul, în majoritatea lor de proveniență italiană.⁸

Importurile engleze joacă un rol nesemnificativ pe piața românească, deși după cum se știe producția engleză în domeniul artelor industriale era apreciabilă. Este însă de presupus că exportul englez se făcea îndeosebi în imperiul propriu.

Ideile democratice ale vremii promovau o cât mai mare apropiere a modului de viață a claselor mai puțin înstărite cu acela al claselor cele mai favorizate. Ideea era că dacă cei foarte bogați mănâncă în veselă de aur, alții în veselă de vermeil, iar alții doar în veselă de argint, să existe veselă cu aceleași modele dar din metal argintat sau doar într-un aliaj alb pentru clasele de mijloc. Această idee apare explicit în multe luări de poziții ca în raportul cu prilejul Expoziției Industriale de Stat al landului Württemberg din 1881 unde este descris scopul firmei WMF (Württemberg Metallwarenfabrik) ca fiind cel de a „atrage cel mai mare număr posibil de consumatori ca și de a servi publicul iubitor de artă căruia îi plac obiectele casnice din aur și argint adevărat, dar pur și simplu nu și le pot permite.“

Din acest motiv se pot găsi categorii de obiecte pentru toate buzunarele. Lemnul prelucrat artistic potrivit categoriilor vamale ale epocii putea fi în ordine crescătoare a valorii, sculptat, marchetat sau încrustat, aurit sau argintat. În cinci ani, 1901 - 1905, în România se importă 246.026 kilograme mobilier și alte lucrări din lemn sculptat și doar 14.711 kilograme de mobilier și alte lucrări din lemn marchetat sau încrustat, deci de 16 ori mai puțin. Se importă 5.347 kilograme mobilier și alte lucrări din lemn aurit sau argintat, de aproape trei ori mai puțin decât lemnul marchetat sau încrustat.

Dacă încercăm să alcătuim un interior potrivit datelor statistice privind importurile, el ar arăta în felul următor: multă mobilă sculptată austro-ungară și germană, covoare turcești,

sculptură italienească, câteva obiecte de sticlă franceză, o pendulă germană, orfevrărie germană și austro-ungară și mai rar franceză. Doamna și domnul ar purta ceasuri elvețiene și bijuterii austro-ungare sau germane.

Că urmare a succesului în exportul de produse manufacturate cu un înalt grad de prelucrare prin diferite tehnici de ornamentare are loc o incredibilă diversificare a producției, un loc însemnat revenind atât folosirii a cât mai multe tehnici cât și combinării de materiale. Desigur că cele mai spectaculoase combinații erau acelea cu materiale prețioase.

În statistica publicată pentru anul 1903, apare și un tabel retrospectiv pe primii ani ai secolului cu asemenea categorii de obiecte⁹. Dintre acestea menționăm doar câteva. Sunt importate cantități mai mari de obiecte de bronz ornate sau altfel combinate cu materii prețioase, din care s-au importat în trei ani 1.166 kilograme, și obiecte de sticlă ornate sau combinate cu materii prețioase din care s-au importat în trei ani 1.680 kilograme. Obiectele de porțelan ornate sau combinate cu materii prețioase din care s-au realizat importuri sunt mult mai puțin numeroase, doar 99 kilograme, ca și cele de baga și fildeș, de asemenea în cantități de câteva zeci de kilograme. Din păcate statistica nu relevă de unde anume s-au importat aceste obiecte, deoarece la tabelele referitoare la importurile pe țări ele sunt cuprinse în clase mult mai largi, alături de curiozități naturale și alte obiecte de artă.

Interesantă este și categoria de mobile de lemn sculptat, marchetat, combinat cu metale prețioase, evaluat la 8 lei/kg., din care se importă cantități foarte mici. În 1906 când se importă o cantitate mai mare de 653 kilograme, 441 kilograme provin din Italia. În rest valorile mai însemnate sunt din Austro-Ungaria. Se mai importă mici cantități, probabil importuri individuale, din Germania, Franța, Anglia, dar și Egipt, Turcia și Belgia.¹⁰

Anul 1914 a dus la imediata pierdere a pieței externe de către toate aceste industrii artistice, punând capăt în mod dramatic acestei înfloritoare perioade. După război, gusturile s-

au schimbat și mai ales s-au simplificat, poate și datorită sărăciei generalizate din Europa și a inflației care a pustiit toate țările europene, așa că puternica industrie de altădată a artelor industriale nu a mai ajuns la dezvoltarea de dinainte. Țările dezvoltate și-au îndreptat atenția spre alte domenii de export, mai sigure și mai profitabile. Politica de conservare și dezvoltare a meșteșugurilor artistice în formă industrială nu a mai constituit o preocupare la fel de puternică ca înainte, chiar dacă se organizau numeroase manifestări internaționale consacrate inclusiv artelor industriale. Dar acestea devin din ce în ce mai mult preocupate de producția de serie mare. Manufacturile artistice de renume, cu mii de lucrători, trec prin perioade succesive de criză, unele dintre ele închizându-și definitiv porțile, cum s-a întâmplat cu fabrica Gallé spre sfârșitul anilor '30. Altele reușesc să supraviețuiască ca firma WMF, care abia începând în anul 1927 se impune din nou prin produsele sale de artă din sticlă și metal și care, supraviețuind și celui de-al doilea război mondial, există încă și astăzi, ca și faimoasa manufactură franceză Christofle.

Pentru perioada de la începutul secolului însă se poate aprecia că artele industriale ajunseseră la apogeul dezvoltării lor cel puțin privind două din aspectele sale. Primul, de ordin tehnic, vizează incredibila diversificare a produselor, diversificare care nu a mai fost atinsă ulterior. Al doilea aspect, de ordin comercial, vizează rolul jucat de artele industriale în export, export pe atunci într-o curbă puternic ascendentă, de asemenea la un nivel care nu a mai fost atins ulterior.

Celor două aspecte de ordin general li se poate adăuga faptul că are loc o diviziune pe specialități a producției din diferite țări, în care se poate aprecia că uimitoare au fost rezultatele unor țări mai mici și ca atare cu o putere economică mai puțin importantă: Elveția pentru ceasuri și Italia pentru sculptura în marmură și metal.

Pe de altă parte se poate constata rolul ofensiv al Germaniei în toate domeniile artelor industriale. După cum ilustrează tendințele statistice, Germania, dacă nu ar fi declanșat

primul război mondial, ar fi ajuns să domine întregul export al artelor industriale, cel puțin prin cantitate, dacă nu și prin rafinamentul și calitatea produselor sale.

Note

1 Datele privind cantitățile importate sunt preluate din publicația „Comerțul exterior al României și mișcarea porturilor”, care apărea anual la București.

2 Ceasuri de aur

² Ceasuri de aur

bucăți; evaluat 200 lei bucata	1901	1902	1903	1904	1905	total
	2986	3042	3613	3435	3687	16764

Ceasuri de aur sau alte materii prețioase, fie și combinate cu pietre prețioase.

bucăți; evaluat 100 lei bucata	1906	1907	1908	1909	1910	1911	1912	1913	total
	5276	4412	5335	4732	7728	8221	8301	7033	51038

³ orfevrărie de argint

evaluat 250/kg în 1905

1901	1902	1903	1904	1905	total
472	261	466	521	464	2184

evaluat: 140 lei/kg. lei în perioada 1906 - 1913

1906	1907	1908	1909	1910	1911	1912	1913	total
481	553	354	461	546	865	769	661	4690

după state

	total	An glia	Austro- Ungaria	Bel gia	Elv eția	Fran- ța	Germa nia	Italia	Ru- sia	Tur- cia
1905	464	6	176	8	12	51	178	5	22	1
1906	481	12	106	6	9	55	277	6	3	7
1909	461	9	132		13	46	137	18	2	2
1910	546	22	134	15	11	58	292	7	3	
1913		5	93	29	1	108	296	9	2	7

⁴ orfevrărie vermicil

1901	1902	1903	1904	1905	total
72,1	82,8	107	77,4	105,7	445

evaluat: 160 lei/kg. în perioada 1906 - 1913

1906	1907	1908	1909	1910	1911	1912	1913	total
228	246	251	285	314	374	370	348	2416

după state

	total	An glia	Austro- Ungaria	Bel- gia	El- veția	Fran- ța	Germa nia	Ita- lia	Ru- sia	Turcia
1906	228	3	66	10	1,3	28	111	1,38		7
1909	285	4,5	115		0,3	21,6	130	4,35		
1910	314	1,5	105		2,3	16,2	181	3,1	3,1	1,6
1913		0,6	78,8	0,3	1,6	12,5	237	1,8	12,9	1,6

⁵ orfevrărie de aur

pe ani

1901	1902	1903	1904	1905	total
94,1	123,1	63	104,6	112,4	497,2

evaluat: 4500 lei/kg în perioada 1906 - 1913

1906	1907	1908	1909	1910	1911	1912	1913	total
42	10,7	6,6	12,9	18	22,8	31,7	29,5	174,2

după state

	Total	An glia	Austro- Ungaria	Bel -gia	Fran- ța	Germa nia	Ita- lia
1906	42	1,2	7,8		3,47	27	2,4
1909	12,9		1,4		5,2	5,9	
1910	18		3,3		5,6	8	0,4
1913	29,5	0,4	2,4	4,5	7,4	18,7	0,88

orfevrărie de platină

1901	1902	1903	1904	1905	total
0,8	0,45	2	2	0,9	6,15

evaluat: 4700 lei/kg. în perioada 1906 - 1913

1906	1907	1908	1909	1910	1911	1912	1913	total
4,6	1,94	3,845	2,8	4,29	4,28	7,94	5,63	35,325

după state

	Total	Austro- Ungaria	Fran- ța	Germa nia
1906	4,6	0,34	0,35	3,8
1909	2,8	0,383	0,08	2,2
1913	5,63	0,26	0,64	4,72

⁶ Covoare

Produs importat și evaluare vama	1905	Austro- Ungaria	Bulga- ria	Fran- ța	Gre- cia	Ger- mania	Turcia
covoare de lână pură în care intră și cele zise turcești; evaluat: 8 lei/kg.	15935	222	430	111	5	54	15114

Produs importat și evaluare vama	1906	An- glia	Austro- Ungaria	Bul- garia	Fran- ța	Ger- mania	Turcia
covoare orientale peste 3 kg. - 12 lei/kg.	16557	61	285	86		4	16121
covoare orientale până la 3 kg. - 20 lei/kg.	6368	1204	228	5	14	608	4309

Produs importat și evaluare vama	total 1909	Austro- Unga- ria	E- gipt	Fran- ța	Ger- mania	Olan- da	Tur- cia
covoare orientale peste 3 kg. -16 lei/kg.	10546	77	214			808	9421
covoare orientale până la 3 kg.;20 lei/kg.	22023	200		369	27		21427

Produs importat și evaluare vamală	total 1910	An- glia	Austro- Ungaria	Egipt	Fran- ja	Ger- mania	Tur- cia
covoare orientale peste 3 kg. -10 lei/kg.	7315	26		90	11		7188
covoare orientale până la 3 kg. -20lei/kg.	23257		95	38	11	247	22766

Produs importat și evaluare vamală	1906	1907	1908	1909	1910	1911	1912	1913
covoare orientale peste 3 kg.; 16 lei/kg.	16557	9287	14992	10546	7311	6754	9308	5777
covoare orientale până la 3 kg.; 20 lei/kg.	4368		7910				35841	50427

⁷ Busturi și statui de marmură într-un singur exemplar (scutit de taxe)

kg.; Evaluat: 1 kg. 1 leu	1906	1907	1908	1909	1910	1911	1912	1913	total
	5403	24764	7535	8750	5499	10588	3275	15933	81747

⁸ Busturi și statui de artă, de cupru și aliajele lui, într-un singur exemplar

kg. Evaluat: 1 kg. 30 lei	1906	1907	1908	1909	1910	1911	1912	1913	total
	2146	2191	27816	3919	6698	2808	3782	2868	52228

		1901	1902	1903
559 c - obiecte de baga, chiar ornate sau combinate cu alte materii prețioase	kg.	22	32	34
559 d - obiecte de fildeș, chiar ornate sau combinate cu alte materii prețioase	kg.	20	28	31
559 e - obiecte de papier maché sau de carton-pierre, chiar ornate sau altfel combinate cu materii prețioase	kg.	229	1755	954
559 f - obiecte de bronz, ornate sau altfel combinate cu materii prețioase	kg.	421	418	327
559 h - obiecte de sticlă, ornate sau altfel combinate cu materii prețioase	kg.	856	281	543
559 i - obiecte de porțelan, ornate sau altfel combinate cu materii prețioase	kg.	32	46	21
559 j - obiecte din lac de China, ornate sau altfel combinate cu materii prețioase	kg.	32	146	37

INDUSTRIAL ARTS' PART AT THE BEGINNING OF XX-TH CENTURY

(summary)

In the second half of XIX-th century in Romania begins to be manifested interest for industrial arts, reason to appeal at imports for the products there were missing from Romanian market.

The European countries were specialized on certain products, so that for certain imports Romania appealed to certain countries.

From a sociological perspective, an analysis, on years, of these imports, offers us an image of intercepting the industrial arts in Romania, with all that interested the consumer from a certain time, with the taste and interest modifications, with the priorities of that period.

So, in 1905 the first place in imports is occupied by cars, and the 25-th place by faience.

Examining the products entered in Romania, on countries, in this year from France were imported especially glass products, their value being twice than the jewels' value.

From Switzerland were imported silver clocks and lace, the last one topping the clocks' value.

At pieces of golden ware, Germany kept the first place, followed by France and Austrian-Hungary.

Turkey excelled in export of carpets, Italy in art works (marble bust and statues in one copy, bronze busts).